

1987 m. birželio mėn. 27 d. / June 27, 1987 Nr. 125(26)

Lietuvių Fondo vedėjai su svečių poetu Bernardu Brazdžioniu 1966 metais. Iš kairės: LF Valdybos pirmininkas dr. Antanas Razma, Bernardas Brazdžionis ir LF Tarbos pirmininkas dr. Gediminas Balukas.

Lietuvių Fondas — finansinė institucija lietuviybės išlaikymui

POVILAS KILIUS

Mūsų, lietuvių, visuomenei turėtų būti aišku, kad Lietuvių Fondas, su 3,7 milijono dolerių kapitalu, yra pagrindinė lietuviškai veiklai remti ir išlaikyti finansinė institucija. Lietuvių Fondas, jau dabar skirdamas bent ketvirtį milijono per metus remti liuanistinį švietimą, kultūrą ir visuomeninius reikalus, yra lietuviško gajumo išlaikymo finansinis šaltinis. Kartu su veiklos rėmimu dabar ypatingas dėmesys kreipiamas į lietuviybės išlaikymą ateityje. Užtai didžiausia dalis Lietuvių Fondo pelno ir tenka liuanistiniam švietimui bei jaunimo ugdymui.

Žiūrint į pastaruosius kelerius metus, matome, kad paskirto pelno didžiausią dalį gauna švietimas, o į tą sumą įeina ir jaunimui studijuoti skiriamos stipendijos. Žiūrint į stipendijas, tik per praėjusius dvejus metus buvo paskirta apie 100.000 dolerių. Taigi 50.000 į metus, siekiant paruošti mūsų jaunimą lietuviškai veiklai, jiems studijuojant liuanistiką ar jų pačių pasirinktus mokslus. Tie studentai, kurie aktyvūs lietuviškoje veikloje ir kartu yra gabūs moksle, pasinaudoję LF stipendijomis baigti pasirinktus mokslus, bus vertingas prieauglis tauti lietuviybės išlaikymo darbus.

Asmenys, abejojantieji lietuviškumo išlaikymu ateityje, turėtų gerai pagalvoti ir prisidėti prie jaunimo tolimesnio ugdymo, ne tik skatinant jaunimą ateiti dirbti į lietuviškas organizacijas, bet tuo pačiu remiant ir Lietuvių Fondą, tampantį jo nariais ar padidinant savo įnašus. Be jaunimo mes neturėsime testinumo ir lietuviška veikla tikrai susilpnės ar net po daugelio metų visai sustos.

Pradedant vaikų darželiu, mes turėtume daugiau stengtis jaunimą įtraukti į mūsų veiklą ir organizacijas. Tik per jaunimą lietuviybė ilgiau išsilaikys, todėl Lietuvių Fondas yra pasiryžęs toliau liuanistinį švietimą ir jaunimą remti.

Žiūrint į Lietuvių Fondo finansinį augimą per praėjusius 25 metus, šiais metais galime tikėtis pasiekti keturių milijonų dolerių kapitalą. Pastebėjime, kad pirmas milijonas dolerių buvo sukauptas per 12 metų, antras milijonas per šešerius metus, o trečias — per ketverius metus. Tikimės, kad 1987 metais, užbaigiant 25 metų jubiliejų, turėsime jau keturių milijonų kapitalą. Žinoma, tai pareis nuo mūsų visuomenės dosnumo. Tai būtų graži dovana Lietuvių Fondo pradininkams.

Lietuvių Fondo investavimai per tuos 25 metus buvo taip pat įvairūs. Išaiškinti, kur ir kaip buvo laikomi pinigai, užimtų daug laiko ir reikėtų pateikti daug skaičių bei detalių. Tačiau reikia pažymėti, kad per tuos 25 metus kapitalas buvo saugiai investuojamas ir dabartinė vertė yra didesnė, negu rodo knygos.

Ta aukštesnė kapitalo vertė yra todėl, kad pagrindinis kapitalo investavimas yra gerai išbalansuotas tarp trumpalaikių indelių, valdžios obligacijų, bendrovių akcijų, bonų ir nekilnojamo turto. Šis geras kapitalo išbalansavimas tarp įvairių investavimo rūšių ir duoda aukštą pajamą. Lietuvių Fondas turi galią dabar kiekvienais metais skirti net ketvirtį milijono dolerių lietuviškai veiklai remti.

Dabartinis investavimas taip pat užtikrina, kad ir ateityje Lietuvių Fondas galės skirti bent ketvirtį milijono dolerių į metus. Žinoma, jei Lietuvių Fondas ir toliau augs, kaip augo iki šiol, tai galėsime džiaugtis ne tik didesniu kapitalu, bet ir didesniais sumomis remti lietuvišką veiklą, kartu prisidedant ir prie svarbių lietuviškųjų projektų pasauliniu mastu.

Lietuvių Fondo 1987 metų Valdyba — sėdi (iš kairės) dr. Antanas Razma, Marija Remienė (pirmininkė), Alė Steponavičienė ir Antanas Juodvalkis. Stovi: advokatas Algirdas Ostis, Evelina Oželiene, Stasys Baras ir Ofelija Barsketytė. (Trūksta: Kosto Dočkaus, Rūtos Juskiene ir dr. Antano G. Razmos.)

Lietuvių Fondo 1987 metų Taryba. Sėdi (iš kairės) Daina Kojelytė (sekretorė), Povilas Kilius (pirmininkas), Marija Remienė (LF Valdybos pirmininkė), dr. Gediminas Balukas, Milda Lenkauskienė ir dr. Jonas Valaitis. Stovi: dr. Antanas Razma, Vytautas Kamantas, Mykolas Drunga, dr. Ferdinandas Kaunas, Vytautas Kutkus, Jonas Vaznelis, Kostas Dočkus, dr. Jonas Račkauskas, Antanas Juodvalkis ir Stasys Baras. (Trūksta dr. Kazio Ambrozačio ir Rūtos Juskiene.)

Jei mes išlaikytumėm dabartinį Lietuvių Fondo augimą ir kas treji ar ketveri metai sukelktume vieną milijoną kapitalo, tai Lietuvių Fondas pasiektų penkis milijonus 1990 metais, o aštuonis milijonus — 2000 metais. Ar nebūtų mums visiems lietuviams svarbu pasiekti 10 milijonų kapitalą, švenčiant

dvidešimtojo amžiaus užbaimimą? Žinoma, čia tik svajonė. Gal panaši svajonė buvo prieš 25 metus, kai buvo norima sukelti vieną milijoną dolerių. Man yra aišku, kad lietuvių visuomenė galėtų 10 milijonų dolerių kapitalą sukelti.

Norėčiau atkreipti dėmesį tik į vieną Lietuvių Fondo skaičių.

Dabartinį LF kapitalą — 3,7 milijono dolerių sudėjo 5800 narių, kas sudaro mažą dalį visos lietuvių visuomenės visame laisvajame pasaulyje. Nors ir skaičiuotume, kad kiekvienas narys atstovauja šeimai, ir tai būtų tik apie 15-20.000 visų lietuvių, nors yra šeimų, kur visi šeimos nariai yra Lietuvių Fondo nariai. Jeigu narių skaičius padaugintų iki, sakykim, 10.000 su tuo pačiu kapitalu įnašo vidurkiu, tai Lietuvių Fondas siektų daugiau kaip šešis milijonus dolerių kapitalo.

Tas sukaupimas didesnio kapitalo duotų Lietuvių Fondui galią bybė skirstyti pusę milijono dolerių į metus, remiant lietuvišką veiklą ir patenkinant dar daugiau svarbių prašymų. O jei būtų pasiektas 10 milijonų dolerių kapitalas, tai Lietuvių Fondas galėtų garantuoti, kad lietuviybės išlaikymo darbai išvijoje nepritrūks finansinės paramos.

Kaip anksčiau minėjau, išauginti Lietuvių Fondą iki 10 milijonų dolerių yra galima, tik reikia visuomenės supratimo, kad be tokio fondo, garantuojančio pastovias metines pajamas, ateityje lėšas bus labai sunku sukelti, nes aukotojų skaičius nuolat mažėja. Taigi, sukelus tokį kapitalą dabar, Lietuvių Fondas galės užtikrinti lietuviškai veiklai reikalingą finansinę paramą.

Ypatingas dėmesys taip pat turėtų būti kreipiamas į visas lietuvių organizacijas, veikiančias ir prisidedančias prie lietuviybės išlaikymo. Dirbant kartu su visomis organizacijomis ir su jų parama sukeliant tokį kapitalą, pajamos iš to kapitalo būtų taip pat vartojamos ir tų organizacijų lietuviybės išlaikymo veiklai remti. Dirbdami visi kartu, mes galėsime išauginti Lietuvių Fondą į tikrą lietuviybės

išlaikymo finansinę tvirtovę.

Zvelgiant į Lietuvių Fondo kapitalo investavimą ateityje, galima pasakyti, kad tai priklausys grynai nuo tolimesnės bendros ekonomijos eigos. Dabar yra sunku nuspėti, kur ir kaip būtų galima pelningiau investuoti ateityje. Be to, yra netikslų ir negalima numatyti, kaip ateityje bus su akcijomis, trumpalaikiais investavimais ar korporacijų bonais. Investavimas reikalauja nuolatinio ekonominės padėties stebėjimo. Taigi ir toliau Lietuvių Fondas kapitalą investuos pagal žinomus duomenis ir tuo laiku esančią ekonominę būklę.

Tačiau, žiūrint į praėjusius 25 metus, matome, kad Lietuvių Fondas kapitalą išlaikė saugiai ir gavo gerus rezultatus. Pavyzdžiui, žiūrint į pastaruosius penkerius metus, matome, kad Lietuvių Fondo pagrindinio kapitalo investavimas davė daugiau kaip 12% pajamų, nors dabartinis metu yra nukritusios palūkanos už trumpalaikius indelius. Bet kita kapitalo dalis, kuri yra investuota į akcijas, duoda labai gerus rezultatus. Tas parodo, kad yra geras kapitalo investavimo išbalansavimas, duodantis geras pajamas.

Taigi Lietuvių Fondo vaidmuo ir ateityje yra tarnauti lietuviškos veiklos išlaikymui ir užtikrinti finansinę paramą. Žinoma, lietuviškos veiklos išlaikymas ir jos testinumas yra labai svarbus ir jaunimas turi didelį vaidmenį tą testinumą išlaikyti. Be to, yra svarbų ir naujos idėjos, kaip lietuviybę išlaikyti ateityje.

Lietuvių Fondas tvirtai remia visą veiklą, jaunimą ir visas dabartines bei naujas idėjas, kad lietuviška veikla niekada nesustotų. Reikia tikėtis, kad ir mūsų visa lietuviška visuomenė ir toliau supras Lietuvių Fondo svarbą, todėl nariais ar didindami savo įnašus.

Lietuvių Fondo pirmieji pirmininkai 1962 metais: LF Tarybos pirmininkas dr. Antanas Razma ir LF Valdybos pirmininkas Teodoras Blinstrubas.

Pirmąją LF valdybą prisimenant

STASYS RAUCKINAS

Pirmąją Lietuvių Fondo valdybą sudarė ir jai vadovavo Teodoras Blinstrubas. 1962 m. kovo 7 d. LF taryba patvirtino šios sudėties valdybą: Teodoras Blinstrubas, pirmininkas, Antanas Rūkštelė, vicepirmininkas, dr. Vladas Šimaitis, išdėtininkas, Jonas Vaičekonis, sekretorius, Stasys Rauckinas, narys spaudos reikalams. Šios sudėties valdyba veikė iki 1963 metų. Pasitraukus iš jos A. Rūkštelė ir J. Vaičekonis, valdyba buvo papildyta ir persitvarkė taip: Teodoras Blinstrubas, pirmininkas, Antanas Santaras, vicepirmininkas, dr. Vladas Šimaitis, išdėtininkas, Bronius Liškus, sekretorius, Stasys Rauckinas, finansų sekretorius, ir Jonas Vaičiūnas, narys informacijai.

Lietuvių Fondo steigėjas dr. Antanas Razma ir artimieji fondo kūrėjai daugiau dėmesio skyrė fondo organizavimui, o tuo tarpu valdybai teko fondo administravimo uždaviniai. LF įstatai nedaug tepasako apie valdybos teises ir pareigas, paminėdami tik valdybos narių funkcijas. Taigi valdyba, kaip naujai sukurta daug pastangų bei panaudoti visas galimas priemones numatytam tikslui pasiekti. Į kapitalo telkimo procesą taip pat teks įjungti kuo daugiau laisvojo pasaulio lietuvių, neatsižvelgiant amžiaus, lyties, išsilavinimo ir t.t. Uždavinys sunkiai įsivaizduojamas, tiesiog neaprepiamas, be galo ir pabaigos. Šią sunkią našą valdybai teko pradėti įdinti, suprantant, kad tai bus tik kukli pradžia, kurią toliau tęs kitai. Valdyba ne nemėgino gaišti laiko detalių veiklos planų paruošimui. Tenkinosi vien trumpesnių etapų planais.

Lietuvių Fondo kūrėjai, be didelės viešos reklamos, nesigarsindami, sutelkė fonde pradžiai imponuojančią sumą įnašų. Vien jų iniciatyvos pastangomis įstojo kelios dešimtys tūkstantininkų. Buvo pageidauta, kad valdyba panašiai vien stambių įnašų telkimą laikinai testų, kol bus pasiruošta platesnio masto vajui pradėti. Tam tikslui buvo paruoštas laiškas, kuriame dar nebuvo minimas mažesnių įnašų priėmimas. Sudaryti Chicagoje ir apylinkėse gyvenančių „turtininkų“ lietuvių sąrašai, į kuriuos įtraukti, valdybos supratimu, galintieji įnešti fondan ne mažiau kaip tūkstantį dolerių. Suorganizuotas būrys rinkėjų, sutikusių lankyti numatytus asmenis, jei reikės, kontaktuoti juos pakartotinai. Jei kam sudarytų kliūčių vienu kartu įnašų su-

mokėti, patartina tai atlikti dalimis arba duoti pasižadėjimą raštu. Chicagoje ir apylinkėse buvo paskirstytos rajonais ir numatytai įgalioti rinkėjai. Šiam projektui vykdyti skirta nedaug laiko, nes jau buvo pradėtas pasiruošimas platesniam vajui.

Sutarta paruošti laišką, supažindinant visuomenę su LF valdybos numatytu plačios apimties lėšų telkimo vajum. Reikėjo paaiškinti, kad LF pasiryžęs suteikti milijono dolerių kapitalą ir kiekviena lietuvių įstoti į fondą nariu, įnešant šimtą dolerių.

Šalia to imtasi organizuoti gaujų darbuotojų tinklą lėšoms telkti, užmegzti ryšiai su įvairiomis organizacijomis, visuomenės veikėjais ir t.t. Ypatingas dėmesys atkreiptas į Lietuvių Bendruomenę, į jos apylinkes. Daryta žygių, kad kiekvienoje apylinkės valdyboje būtų bent vienas asmuo, kuris vietoje organizuotų lėšų telkimą, jei nepavyktų sudaryti vajaus reikalams komiteto. Kai kuriose apylinkėse vėliau veikė branduoliai sėkmingai talkino fondui. Valdyba efektyviau veikė tik artimesnėse apylinkėse, nes neturėjo galimybių tolimesnių vietojų pasiekti. Buvo jaučiama, kad asmeniškai kontaktai su visuomenė labai padeda vajų eigai. Tai jaučė ir LF taryba, kuri ryžosi gyviau įsijungti į lėšų telkimo akciją, sudarydama atskirą komisiją vajų komitetams organizuoti. Dr. Gedimino Baluko vadovaujama komisija atkreipė dėmesį į vajų komitetų organizavimą Chicagoje ir kitose vietovėse, kuriose lėšų telkimas buvo silpnas. Taip pat komisijos nariai organizavo platesnę talką lankyti susirinkimus, pobūvius su pranešimais, panaudojo spaudą fondo propagavimui ir t.t. Visa tai išjudino visuomenės susidomėjimą Lietuvių Fondu. Komisijos veikla buvo vertinga parama valdybos pastangoms sustiprinti. Valdybą sudarė tarnybas turintieji asmenys. Nebuvo nei laisvų pensininkų, nei daugiau pasiturinčių asmenų, kurie būtų galėję skirti daugiau laiko išvykoms į tolimesnes vietas vajams organizuoti bei platesniems ryšiams megzti. Tai riboję valdybos veiklą.

Šalia pagrindinių pareigų telkti fondo kapitalą, valdybai teko ir kitus darbus atlikti. Tokie buvo raštinės darbai, atskaitomybės vedimas, narių sąrašų tvarkymas, kartotekos sudarymas, spausdinių paruošimas ir platinimas, skelbimai bei informacija ir panašūs kasdieniniai rūpesčiai. Rūpestingo valdybos pirmininko Teodoro Blinstrubo dėka valdyba turėjo neapmokamą, pastovią būstinę jo nuosavame name, iš kur buvo žengiami Lietuvių Fondo administracijos pirminieji žingsniai.

Lietuvių Fondo vajai

MARJA REMIENĖ

Gyvename kultūringame moderniojo pasaulyje, kur reikalaujama greitos orientacijos, laukiamą greito atsakymo, reikia tinkamos reprezentacijos. Ir niekas nepaneigs, kad daug kam pasiekti reikia pinigų. Apie pinigus yra daug rašoma ir dar daugiau kalbama. Viskas sukasi apie pinigus ir visi esame paliesti pinigų „galybės“.

Prieš 25 metus, jau įsikūrus svečioje šalyje ir gyvenimo ratukams sukantis, kilo mintis ikurti milijoninį fondą. Tai buvo tiesiog fantazija, daugeliui visai neįpriimtina. Kas aukos tiek pinigų lietuviškiems reikalams? Reikėjo rašyti, skelbti, tikrinti tautiečius, kad paaugojus viena šimtą dolerių, kuris pasilieka ne liečiamas įnašas, atneštos palūkanos bus panaudojamos paremti lietuviškiems reikalams. Reikėjo organizuoti vajus.

Nuo pat Lietuvių Fondo įsistėgimo vajai — vakarienės, koncertai, pokyliai su gerom programom daug prisidėjo prie Fondo augimo. Vajai buvo organizuojami, kur tik buvo lietuvių bendruomenės. Ir taip po 12 metų intensyvaus darbo, milijonas dolerių tapo realybe. Tačiau didėjant mūsų kultūriniam bei visuomeniniams reikalavimams to vieno milijono kapitalo ne užteko. Lietuvių Fondo narių suvažiavime nutarta milijoninį fondą didinti. Ir taip tas nedėkingas pinigų organizavimas buvo tęsiamas toliau.

Kiekvieną rudenį Lietuvių Fondas skelbia metinius vajus, o vajų užbaigtuvėms ruošiami iškilmingi pokyliai su meniniais sumomis remti lietuvišką veiklą, kartu prisidedant ir prie tūkstančių dolerių ir padidindavo naujų narių skaičių. Bet Lietuvių

Fondas nepasitenkino tik pokyliais ar vakarienėmis. Nemažai kreipiamas dėmesio į kultūringą veiklą, ypač tokia, kuria kitos organizacijos neįstengt suorganizuoti. Fondas surengė tris sekmingus operos solistės Lilijos Sukytės koncertus Chicagoje. Ši rudenį, spalio 3 dieną, solistės Lilijos Sukytės koncertą rengia Lietuvių Fondo atstovė Lile Milukienė New York'e, o to koncerto ir vajaus garbės pirmininku sutiko būti dr. Juozas Kazickas, kuris vienas iš pirmųjų yra skyręs daug pastangų ir lėšų auginti Fondą. Atmintyje gyvas 1976 metais surengtas sekmingas žymiųjų solistų — Danos Stanikaitės, Stasio Baro ir Jono Vaznelio koncertas. 1980 metais Lietuvių Fondo pastangomis koncertavo iš Bostono amerikiečių Berklee kolegijos choras, vadovaujamas kompozitoriaus Jeronimo Kačinsko. Neatsilieka ir kitos Lietuvių Fondui atstovaujančios vietovės kaip, pvz., atsikūrus Št.

Petersburgo, Floridą, skyrius, vadovaujamas energingos bendruomenininkės Janinos Gerdviliene, kuri kasmet surengia aukšto lygio koncertus. Daug metų nepailestamai dirba Los Angeles Jonas Čingą. Jo pastangomis organizuojami vajai — vakarienės su koncertais reguliariai didina Lietuvių Fondo kapitalą. Nuostabiai pasižventęs Lietuvių Fondui yra Petras Viščinis Bostone, kuris ateina su naujomis idėjomis, ir jo pastangomis Fondas auga naujais nariais ir kapitalu. Kitokiais būdais Detroito atstovas Vytautas Kutkus ar Clevelando atstovė Milda Lenkauskienė augina Lietuvių Fondą. Sveikintinos ir mažosios apylinkės kaip Grand Rapids ir Philadelphia, kur Lietuvių Fondas atstovai, pagal išgales ir vietovės tradicijas, nepamiršta Lietuvių Fondo.

Reikia pripažinti, kad kai kurios lietuviškos vietovės „pavarė“ vyresniųjų skaičius sumažėjo, o jaunesnei kartai neužimant jų vietų kai kur vajai susilpnėjo. Laiškais imta naudotis ten, kur

asmeniškai sunkiau pasiekiama.

Lietuvių Fondo vajai yra išpildę, turi savo vietą mūsų visuomenėje ir jų dėka Lietuvių Fondas auga. Tikimasi, kad šiais Lietuvių Fondo jubiliejiniais metais bus sukauptas ketvirtas milijonas. Rodos, nerasime nė vieno mūsų tautiečio, kuris nebūtų girdėjęs apie Lietuvių Fondą ir jo paskirtį. Tačiau dar didelė dalis tautiečių nėra paaugoję nė vienos šimtinės ir nėra šios reikšmingos institucijos nariais. Lietuvių Fondo paramos esame veik visi paliesti, nes Lietuvių Fondas remia lietuvišką švietimą, spaudą, ypač jaunimą, kultūrinius pasireiškimus ir visa, kas mums yra brangu. Jei tik atsiranda koks svarbesnis reikalas, tuoj visų akys krypta į Lietuvių Fondą.

Šiais jubiliejiniais metais nepasilikime nuosaliai, bet su šimtinėmis junkimės į Lietuvių Fondo narių eiles. Tapti nariu ir dabar, kaip ir prieš 25 metus, tereikia tik vieno šimto dolerių aukos. Džiaukimės galėdami padėti, aukoti ir būti naudingi.

1963 metų nuotrauka: (iš kairės) dr. Petras Kisieliū, dr. Juozas Kazickas, davęs Lietuvių Fondui stambiausią auką — 10.000 dol., dr. Antanas Razma ir dr. Kazys Ambrozačius.

Plaukė metai ir pinigai

Lietuvių Fondas ir JAV Lietuvių Bendruomenė

VYTAUTAS VOLERTAS

Rėmai

Laikas ištįsta, ateitin žiūrėti, ir supliūška, grįžtelėjus atgal. Todėl jaunuolio akims žmogaus amžius atrodo ilgas, o pagyvenusiųjų nuomone — to amžiaus lyg nėra. Bet laiko upė nesustojamai plukdo metus. Šį kartą ji plukdė metus ir pinigus.

Jau praėjo visas šimtmečio ketvirtis nuo Lietuvių Fondo (LF) pradžios. Ir beveik neįtikėtina, kad tuo metu ši institucija visuomenei atidavė daugiau kaip du milijonus dolerių.

Pirmieji, labai atsargūs, LF svarstymai JAV LB Taryboje iškilo prieš daugiau kaip dvidešimt penkerius metus. Dr. Antano Razmos mėsos mintis buvo aptarta keliuose sesijose. Labiausiai abejota Fondo tikrovės kilmės: milijono (tada svajota vos apie vieną milijoną) sukaupiti nepavyks, o menka sumelė gali sudaryti daugiau rūpesčių negu naudos. Kai dr. Antanas Razma prižadėjo kelias dešimtis tūkstančių tuojau sugaudyti savo ir bičiulių stambiomis aukomis, pradėta nuogausti dėl sugebėjimų Fondą administruoti, dėl JAV įstatymų palankumo. Net bijota išeikvojimų. Rimti, nuosėdūs oponentai fondu netikėjo ir jo nerėmė. Bet vėliau, LF augant, nesikabinė.

Šiai institucijai rėmai buvo pastatyti tvirtai. LF yra visuomeninė nuosavybė, jos nepagrobos jokia grupė. Nepagrobos ir LF vadovybė. Įstatas leidžia ir taisyklės (aukotojai), tvirtina JAV LB Taryba, — taigi ne keli draugai, bet du gausūs vienetai. Antrojo vieneto, JAV LB Tarybos, sudėtis keičiasi, ir samokslams dirva nesudaro. Po šias dvi užtvartas prastumti sukurtus potvarkius būtų labai sunku. Pelną tvarko komisija, kurios pusę skiria LF, antrą pusę — JAV LB. Per dvidešimt penkerius metus pažeidimų nepasitaikė. Iškildavo įvairių nuomonių, besistengiančių koreguoti ar įtaigauti pelno skirstymą. Kurios buvo teisingos, kurios tik artėjo prie tiesos, sunku spręsti.

Vienas milijonas, su baime planuotas ir tik aukštųjų žmonių, šiandien jau užmirštas. Kalbame apie penkis. Jei kartais LF narių ar vadovybės mintyse dėl kokių priežasčių suspurdėtų pagunda atsispauduoti nuo JAV LB, bluktu Fondo visuomeninis bruožas, užleisdamas vietą privačios ir uždaros finansinės istaigos etiketei. O privačius vienetus remiami tik tada, kai matome asmeninę naudą. Penki ar daugiau milijonų nepasiekiami šautų erdvė.

Lietuvių Bendruomenės dalis

Kas iš Lietuvių Fondo augimo? Pasididžiavimas, kaip už lango patį sodintu ir besistiebiančiu medeliu? Vizitinė kortelė, išsiviję atestuojantys? Nauda? Tai visi trys.

LF vaisiai, daug metų rašomi, dalinami, kataloguojami, yra aptariamieji spaudoje ir susirinkimuose. Ši statistika remiasi ne tikimybių teorija, bet tiksliai matuojamais faktais. Derliumi naudojasi visa lietuvių išeivija, JAV LB ir PLB. Nors LF pagrindinis tikslas yra pasipiršti švietimui ir kultūriniam gyvenimui šiame krašte, tiesiogiai ir netiesiogiai kai kas nurieda toliau: kultūrinės premijos svetur gyvenantiems kūrėjams, stipendijos studentams, maža parama Europos lietuviams, Jaunimo kongresams, bet kur vykstančioms, Vasario 16 gimnazijai. Arba vėl: leidiniui Australijoje, būstui Pietų Amerikoje, gal ats-

JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos pirmininkas Vytas Volertas Lietuvių Fondo 1987 metų Pelną skirstymo komisijos posėdyje. Iš kairės: Bronius Juodelis (LB), Vytas Volertas (LB), Marija Remienė (LF Valdybos pirmininkė) ir Alė Steponavičienė (LF Valdybos sekretorė).

tojų ar net grupių siuntimui į ten. PLB vadovybė, ypač pastaraisiais keleriais metais, išsipaštinę sumas savo darbams. Stambiausia dalis nukrinta JAV LB pusėn.

Kaip ta JAV LB dalis atrodo, kam ji naudinga? Iš LF atėjusių sumų LB negali naudoti administraciniams išlaidoms, kaip raštinėi, paštui, ir t.t. Parama yra skiriama specifiniams darbams, LB tų pinigų net nemato: čekius išduoda pats LF tam, kas LB numatytą darbą įvykdo. Ir tik tada išduoda, kai įsipareigojimas

yra baigtas. Jei kuris projektas užsitiesia, pinigai iš LF nepajuda. Juos žeria prie kitais metais skirstysimos sumos. Šis „negalėstingas“ kelias lengvina kontrolę ir saugo nuo LF išnaudojimo tuščiais pažadais.

Kiekviena gera tvarka bei jos priežiūra rėsiasi su painiavomis. LF ir JAV LB atveju ne viskas visuomenei yra pilnai aišku. Štai du pavyzdžiai. Švietimo taryba prižiūri liuanistines mokyklas, veda mokinių statistiką, pagal šią statistiką skirsto iš LF gautą mokykloms paramą, organizuoja

vadovėlių ruošimą, ieško jiems autorių, o kai viskas jau paruošta, paramą mokykloms ir atlyginimą autoriams perduoda LF savo čekiu. Kultūros taryba metinėms premijoms sudarinėja komisijas, surenka komisijų sprendimus, išskaito sau kaltinimus spaudoje, organizuoja premijų iškilmes, bet premijas išmoka LF. Šalia LF skirtos paramos mokykloms, autoriams ar premijoms susidaro pridėtinų išlaidų ir nervingo darbo. Tai JAV LB žmonių ir JAV LB kasos naštos.

Praėjusiais metais (1986) JAV LB Švietimo tarybos vardu iš LF atėjo 57,700 dolerių štai kam: liuanistinėms mokykloms remti, mokytojų studijų savaitei, programų pritaikymui, priešmokykliniam auklėjimui, jaunimo skaitinimams, tautinių simbolių kompleksui, knygų spausdinimo išlaidoms padengti. „Eglutė“, „Tėvynės žvaigždutė“, „Vilnelė“, „Švietimo gairės“. Kiekvienai išvardintai pozicijai buvo nustatyta suma. Taigi 57,700 dol. skirti ne Švietimo tarybai, bet jos uždaviniams. Taip yra su Kultūros taryba ir su kita JAV LB veikla. Taip buvo visa laiką.

Užsklanda

Per gyvavimo laiką, įskaičiuojant ir 1987 metus, LF atidavė 2,047,585 dol. Daugiau kaip du milijonai, skirti mūsų išeivijos reikálams. Praeis dar gal penkmetis, ir sugrįš pilna LF suaukota suma. Tada kiekvienų metų palūkanos bus tarsi lietūs, iš debesų krintas doleriai. Genialu buvo Lietuvių Bendruomenės mintis. Genialus buvo JAV Lietuvių Bendruomenėje iš-

Lietuvių Fondo narių suvažiavime 1967 m. lapkričio mėn. 26 d. prie registracijos stalo. Paticioje dėsineje: rašytojas Aloyzas Baronas (miręs 1980 m. rugsejo mėn. 7 d.).

keltas LF sumanymas. JAV LB darbams remti LF kasmet iš savo pelno skirdavo tarp 32 ir 49 procentų. Pastaraisiais dvejiems metais susidarydavo arti šimto tūkstančių. Su PLB — daugiau. Likusioji pelno dalis finansuodavo visuomeninius darbus, nors ir netiesiogiai per LB. Buvusios ir esamosios LF vadovybės — valdybos, tarybos — įrodė mūsų išeivijos subrendimą. Triūsas buvo rimtas ir našus. Sėkmės matas yra ne reklama, bet darbų vaisiai. Vadovybių rūpestingumas paskatindavo ir tylus stebėtojus atnešti Fondui savo aukas. LF yra lietuviškosios visuomenės geros sveikatos liudininkas.

Aloyzas Baronas

REKLAMA

Žybsi šviesos mėlynos ir žalios,
Pjauna miestą rėkianti reklama.
O vaidenasi maži, liūdni miesteliai,
Nuostabaus žalumo panoramoj.

Ir šauki rankas į tą neregimą žaliavimą ištiesęs,
Juos norėdamas, lyg degančias žaizdas palieš,
Kas pajęgs uždegti didžiulę šviesą,
Mano krašto didelėm kančiom nušviest.

GENERACIJA

Kas vakar miestas paberia šviesų gausybę žemėn,
Ir raišdės rėkiančios liepsnoj akyse.
Ar tu tiki, kad mes pečiai aukštai padanges remiam,
Kad mes pasiutusi, nekrinkanti ir neužgestanti duosia.

Nukopia dienos nesulaikomos kalnais ir brenda mariom,
O mes kaip ta berėkianti reklamose ugnis
Vargu tuos kalnus perkeliuoti galim
Ir tas marias siūbuojančias nubrist.

HORIZONTAS

Aš žinau, tikrai lig jo mes nukelidusim,
Taip, čia jis, gana jau šaukt ir mot.
O už jo toks begalinis sauksmas,
Vėl mus ima kviesti ir viliot.

Ir tolyn apipilti žvaigždėm šviesiausiom
Ir bežadžiai vėl pasiekiam namus,
O už jų toks begalinis sauksmas
Vėl pasiutusiai tolyn vilioja mus.

niniai reikalai). Pelną skirstymo komisija gali nustatyti koki nuosimti kiekvienai sričiai skirti. Pirmenybė teikiama projektams, kurie patenkina didesnę kiekį reikalavimų:

a) jeigu paramos prašo LB institucija,
b) jeigu projekto vykdytojai ieško lėšų ne vien iš LF, bet ir iš kitų šaltinių,
c) jeigu projektui įgyvendinti LF parama yra būtina, nes be LF paramos nebūtų įgyvendintas,
d) jeigu projektas turi išliekamos ir didelės reikšmės lietuvių bendruomenei,
e) jeigu projektas nedubliuoja išeivijoje vykdomų darbų.

— Gal galite nurodyti procentais, kokia dalis paramos teko liuanistiniam švietimui, stipendijoms, kultūriniam reikalams, visuomeninei veiklai?
— Liuanistiniam švietimui ir mokykloms buvo paskirta 52,000 dol. (20.5%), stipendijoms 52,000 dol. (20.5%), menams 48,450 dol. (19.2%), moksliui 33,570 dol. (13.3%), visuomeniniams reikalams 66,830 (26.5%).

Paskolai gauti kandidatui neatsiradus, 2,150 dol. suma liko nepaskirstyta. Iš viso Lietuvių Fondo Taryba buvo leidusi paskirstyti 255,000 dol. Prie švietimui skirtos 52,000 dol. sumos pridėjus 52,000 dol. studijuojančiam jaunimui, 5,820 dol. liuanistikos seminarui, 1,750 dol. Pedagoginiam liuanistikos institutui, 6,000 dol. Pietų

Amerikos švietimui ir auklėjimui ir 2,000 dol. Vasario 16 gimnazijos chemijos-fizikos laboratorijai įrengti, susidaro 119,570 dol. arba 47.3%.

Švietimui atiteko pats didžiausias „ragaišio kasnis“. To ir pagėidavo Lietuvių Fondo nariai 24-to suvažiavimo metu.

— Kokia Jūsų nuomonė apie paduotus prašymus ir jų pagrįstumą?

— Visi prisiųsti prašymai buvo rimti bei pagrįsti ir tik del lėšų stokos negalėjo būti patenkinti. Dažnas paklaus, kodėl tam ar kitam projektui nebuvo paskirta parama. Pelną skirstymo komisijos nusistatymas yra neskirti paramos tiems projektams, kurie gali būti įvykdyti be Lietuvių Fondo paramos.

— Ką norėtumėt pasakyti kitų metų prašytojams ir pelno skirstymo komisijai, o taip pat ir visuomenei?

— Ateinančių metų prašytojams patartiau nesivėluoti prašymus pateikti. Stipendininkai būtinai turi pridėti aukščiau sumintus dokumentus, tik tada jų prašymai bus svarstomi. Šiais metais užbaigsiu trejų metų kadenciją. Buvo malonu dirbti su LB krašto valdybos ir LF Tarybos paskirtais asmenimis, kurie sielėjosi mūsų lietuviškui išlikimui ir sąžiningai reikė savo nuomonę. Iš 77 atvejų, kuriuos reikėjo balsuoti, 68 sprendimai buvo pasiekti vienbalsiai (Nukelta į 4 psl.)

Apie Lietuvių Fondo pelno paskirstymą pasisako Stasys Baras

— Treti metai esate Lietuvių Fondo Pelną skirstymo komisijos pirmininkas. Gal pradėkite nuo komisijos sudėties.

— Pelną skirstymo komisija, lygiomis balsavimo teisėmis, sudaro trys JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos deleguoti atstovai ir trys Lietuvių Fondo Tarybos paskirti nariai.

LB krašto valdybos atstovai: dr. Petras Kisieliū — sekretorius, Robertas Vitas, Vytas Volertas ir Bronius Juodelis — pavaduotojas. Lietuvių Fondo atstovai: Stasys Baras — pirmininkas, dr. Gediminas Balukas, dr. Antanas Razma ir Mykolas Drunga — pavaduotojas.

Stipendijų pakomisiją sudaro: Stasys Baras — pirmininkas, O-felija Barskėtytė, Mykolas Drunga, Bronius Juodelis, Rūta Juškiene ir Robertas Vitas.

— Papasakokite apie LF pelno skirstymo tvarką ir eigą.

— Pelną skirstymo komisijos darbas nėra lengvas, todėl reikia laikytis tvarkos ir nustatytų griežtų gairių. Prašymai bendrai paramai gauti turi būti pateikti iki kovo 15 d., o stipendijoms gauti iki balandžio 15 d. Vėliau gauti prašymai nebuvo ir nebus svarstomi.

Prašymų svarstymai ir stambesnių projektų prašytojų apklausinėjimai vykdomi iki gegužės 15 dienos. Apie gautus prašymus ir Pelną skirstymo komisijos sprendimus raštu pranešama prašytojams. Paprastai Pelną skirstymo komisija kviečia apklausinėjimui prašančių institucijų atstovus, individualius prašytojus ir atskirų sričių žinovus. Visada apklausinėjimo posėdžiuose ex officio gali dalyvauti JAV LB ir LF Tarybų bei Valdybų pirmininkai. I visus apklausinėjimo posėdžius klausytojų — konsultantų teisėmis gali būti kviečiami įvairių organizacijų vadovai ir ekspertai bei LF Tarybos nariai. Kad palengvinus pirmumo nustatymą, projektai suskirstomi funkciniai pagrindai ir prašymai svarstomi ne institu-

cijų ar individų eile, bet pagal veiklos sritis: švietimas, kultūra, mokslas, visuomeniniai reikalai ir t.t. Pelną skirstymo komisija gali sudaryti ilgametes sutartis su organizacijomis ar atskirais prašytojais, vykdančiais ilgai besitęsiančius projektus. Toliemesnės Pelną skirstymo komisijos tokių susitarimų laikosi, išskyrus atvejus, kai susitarime sutarti įsipareigojimai nėra vykdomi.

Pelną skirstymo komisija sprendimus daro atsivėlgdama į LF Tarybos, JAV LB krašto valdybos, PLB, moksliinių ir kultūrinių institucijų rekomendaciją. Tačiau pagrindinis LF teikiama paramos tikslas yra remti lietuvių tautos išlikimo pastangas išeivijoje ir tėvynėje.

— Kiek ir kokiai sumai gauta prašymų bendriniam reikalams ir stipendijoms?

— Siemet bendriniam reikalams buvo gauti 72 prašymai 517,000 dol. sumai. Bendrinei pa-

ramai iš dalies ar pilnai buvo patenkinti 56 prašymai (78%), 11 prašymų — atmeti (15%) ir 5 prašymai — atidėti (7%).

Stipendijoms gauti buvo atsiųsti 59 prašymai 91,000 dol. sumai, iš kurių 34 iš dalies ar pilnai patenkinti (57.6%) ir 25 prašymai atmeti (42.4%).

Lietuvių Fondo rėmuose veikia dešimt stipendijų fondų, kuriems mirė ar dar gyvi aukotojai yra nustatę gaires, kokiems tikslams gali būti skiriamos stipendijos. Gyvi aukotojai gali, pagal savo nuožūrą, atrinkti stipendininkus, dažnai nurodant stipendijos dydį. Tų aukotojų norai yra Pelną skirstymo komisijos gerbiami.

— Kokie pagrindiniai duomenys reikalingi pateikti, norint gauti stipendiją?

— Norint gauti iš LF stipendiją, reikia užpildyti stipendijai gauti anketa, atsakant jos klausimus: kokia yra pagrindinė studijų šaka, koks yra mokestis

Lietuvių Fondo 1987 metų Pelną skirstymo komisija. Sėdi (iš kairės): dr. Antanas Razma (LF), Stasys Baras (pirmininkas; LF), dr. Petras Kisieliū (sekretorius; LB), Vytas Volertas (LB). Stovi: Mykolas Drunga (LF), dr. Gediminas Balukas (LF), Robertas Vitas (LB) ir Bronius Juodelis (LB).

Studentai ir Lietuvių Fondas — dabar ir ateityje

RAMONA
STEPONAVIČIŪTĖ

Nors šiais laikais aukštus mokslus baigti yra beveik būtina tiems, kurie nori gauti įdomesnę savo pasirinktos srities darbą ir geresnį atlyginimą, daug kas pirmuosius savo profesijos žingsnius žengia, apsunkintas įvairiomis paskolomis. Universiteto diplomą užsidirbti reikalinga ne tik šviesaus proto ir kietu pastangų, bet taip pat didelės banko sąskaitos. Net su valdžios parama, tėvų įnašais ir paties studento sutaupytomis lėšomis dažnai trūksta pinigų apmokėti didesnę mokslo išlaidas. Be to, per savaitę nėra užtenkamai valandų jaunimui mokytis, siekiant gerų pažymių, įsijungti į studentų socialinę veiklą bei bendravimą ir kolegijos klubus. Aišku, reikia neapleisti nuo mažumės juos globojusios lietuviškos visuomenės bei tautinių organizacijų ir dar užsidirbti šiek tiek pinigų ateičiai. Tokia yra daugelio mūsų jaunimo miltinis — pareiga. Tiesa, kad jaunystė suteikia gana daug energijos ir ištvėrimo, bet visgi be paskatinimo ir konkretios pagalbos galima po tokia našta gerokai nusivylti ir nusivilti. Į aukštą tikslą pasiekimą lydimi darba reikėtų tinkamai įvertinti, o ne slopinti ir slėgti, apkraunant dar didesniais finansiniais rūpesčiais.

Esame laimingi, kad yra lietuviška organizacija, atjaučianti ypatingą išeivijos jaunimo padėtį ir suprantanti dvigubą gyvenamojo krašto ir tautinius įsipareigojimus. Lietuvių Fondas buvo įsteigtas surinkti pinigų Lietuvos atstatymo darbui nepriklausomybės atgavimo atveju ir rūpintis investuoti kapitalo pajamomis remti lietuviškos išlaikymo. Nors mes, jaunuoliai, dažnai reaguojame į Lietuvos išlaisvinimą kaip į gražią bet tolimą, beveik neįvykdomą svajonę, mes įvertiname ir gerbiame šį savo tėvų ir vyresniųjų pasiryžimą ir stengiamės šia viltį remti ir puoselėti. Lietuvių Fondas neignoruoja lygių svarbių, skubių dabartinių mūsų reikalų, remdamas lietuvišką veiklą bei veikėjus ir skirdamas stipendijas mūsų studijuojančiam jaunimui.

Šiuo metu kai kurios stipendijos skiriamos iš bendro Lietuvių Fondo pajamų, bet daugelis jų yra iš specialiai įsteigtų stipendijų fondų, veikiančių Lietuvių Fondo remimuose. Yra stipendijų fondų steigėjų, kurie neieškodami garbės už savo dosnias aukas, dažnai nemoria, kad jų pavardės būtų viešai skelbiamos. Šie aukotojai visi domisi stipendininkais-kandidatais. Jie nustato taisykles, kurių LF Pelnos skirstymo komisi-

Dalis Lietuvių Fondo stipendininkų, kuriems buvo įteiktos stipendijos 1984 m. lapkričio mėn. 17 d. pokylio metu. Iš kairės: V. Maželis, Vilius Dundzila, Sofija Zutašaitė, Loreta Stončiūtė, dr. Antanas Razma (LF Valdybos pirmininkas), Alma Jakimavičiūtė, Stasys Baras (LF Tarybos pirmininkas), Ramona Steponavičiūtė, Nijolė Kupstaitė, Marija Remienė (LF vėjų pirmininkė), Rima Janulevičiūtė ir Rimantas Zemaitytis.

ja turi laikytis ir turi teisę patvirtinti, kad būsimieji stipendininkai atitinka jų pageidavimus, ar net gali pasirinkti iš prašymus įteikusių studentų tuos, kurie, jų nuomone, yra labiausiai užsitarnavę šios besąlyginės paramos. Pirmenybė yra teikiama studijuojantiems liuanistikos katedroje, tačiau yra daug studijuojančių kitas mokslo sritis, kurie aktyviai reikiąsi lietuviškame gyvenime, tikrai ne mažiau negu

kai kurie liuanistika studijuojantieji. Jų prašymai yra irgi teigiamai įvertinami.

Yra mūsų teisė didžiuotis savo lietuviškąja kilmę ir mūsų pareiga suvienyti savo tautiečius, išlaikyti gyvą savo tautą išeivijoje ir suteikti vilties mūsų broliams ir seserims pavergtoje tėvyneje. Iš tokios savo būtinumo buginančios atsakomybės tačiau galima tikėtis ir daug malonumo. Dauguma pasisventusių veikėjų sutiktų, kad pastangos ir laikas paskirtas lietuvi-

kiems tikslams susilaukia neapibūdinamo, neišmatuojamo derliaus, t.y. dvasiško pasitenkinimo. Savanaudiškus siekius apleidęs, žmogus atlieka kilnų darbą, įgyvendindamas tuos idealus, kuriuos mes per dažnai diskutuojame ir per retai remiame gyvomis pastangomis. Užtenka to jausmo, kad gal kokiu nors smulkiu būdu paliksim savo pasaulį geresnėje padėtyje, negu ji radome. Dėka Lietuvių Fondo ir jo narių/aukotojų, šie jaunieji veikėjai susilaukia ir ma-

terialinės paramos. Iš viso Lietuvių Fondas yra apdovanojęs daugiau kaip 200 studentų daugiau kaip 260.000 dol. vertės stipendijomis. Atlyginimo nesitikėdami, lietuvių bei pasitarnavę ir savo gabumais nuosirdžiai pasidalinę jaunuoliai gauna labai vertingą dovana ir šiaip yra paskatinami tęsti savo darbą. Geroji laumė pastebi ilgą repeticiją, nuobodžius posėdžius, sunkias, karštas vasaras stovyklose, liuanistinių pamokų užimtus penktadienio vakarus ir šeštadienio rytus, rašymui, renginių planavimui ar nariams skambinimui pašvęstas laisvalaikio valandas ir lakstinėjimą iš vieno miesto (ar krašto) galo į kitą.

Gavęs stipendiją, studentui nereikia ieškoti būdo tą sumą užsidirbti, tad jis turėtų sekti gero verslininko pavyzdžiu, šias pajamas, šį nesuvaržytą laiką iš naujo investuoti, jį ir vėl praleidžiant lietuviškoje veikloje. Lietuvių Fondo stipendininkai turėtų pajusti skolą lietuvių, kuri reikiąsi beveik kiekvienam jų gyvenimo ir asmeniško charakterio bruože. Mokejimas antros kalbos, ypač vienos iš seniausių ir gražiausių gyvųjų kalbų pasaulyje, pridūda prestižo ir padeda kita kalba besimokančiam. Susipažinimas su mūsų tautos istorija, geografija, literatūra, tradicijomis apšviečia ir plečia lietuvių pasaulėžiūrą ir lengvina tarptautinių problemų supratimą. Dauguma skolų turi būti grąžinamos su nuosimėiais, o šia skola galime atmokėti, dirbant lietuvių visuomenės labui. Priedo, užbaigus mokslus ir pradėjus dirbti, iš Lietuvių Fondo praity susilauksiam paramos jaunimui atsiskleidžiam naujas būdas įrodyti savo dekingumą

Lietuvos generalinis konsulas Chicagoje Vaclovas Kleiza sveikina 1986 m. Lietuvių Fondo narių suvažiavimą.

Apie LF pelno paskirstymą

(Atkelta iš 3 psl.)

(88.3%), šešiais atvejais — už 1 susilaukė (7.8%), dvejais atvejais 4 — už ir 2 susilaukė (2.6%) ir vienu atveju 5 — už, 1 — prieš (1.3%). Pelnos skirstymo komisijos nariams priklauso mūsų visų didelė padėka už sunkų, atsakingą ir kartais nedekingą darbą. Būdamas vienas iš komisijos narių, nepaprastai daug sužinojau apie mūsų veiklos plonybes. Tai priartino mane dar daugiau prie lietuvių veiklos, kuriai nuolat turi būti teikiama finansinė parama. Be teikiamos LF paramos mūsų veikla pasidarytų labai sunki. Teikiamos stipendijos turėtų užtikrinti ateičiai sveiką, susipratusią, naują lietuvišką inteligentiją, kuri nepavargdama turėtų tęsti mūsų lietuviškas tradicijas ir puoselėti gražiąją lietuvių kalbą.

Norėčiau Lietuvių Fondo nariams padėkoti už sutelktus 3.7 mil. dolerių. Be Jūsų kilnios aukos tikrai nebūtų įmanoma skirti lietuviškiems reikalams daugiau kaip 2 milijonus dolerių. Vien per pastaruosius trejus metus buvo paskirstyta 691,000 dol., kas sudaro 33.8% visos iki šiol paskirstytos sumos. Tik dabar pradėdame pajusti sutelkto kapitalo galią, gaunamomis pajamomis remiant lietuviškos išlaikymą.

Būtų gera, kad lietuviškai veiklai galėtumėte skirti bent pusę milijono dolerių per metus. Tai galima įvykdyti! Ar mūsųose tėra 5816 LF narių, kurie savo duoklę su kaupu atidavė lietuviškiems reikalams? Kur slepiasi kiti tūkstančiai mūsų tautiečių? Mūsų visuomenė turėtų noriai stoti į Lietuvių Fondą, kad užtikrintų ateičiai lietuvišką veiklą. Mūsų įnašas didelis, bet ar pakankamas? Kapitalistinės santvarkos sąlygos verčia mus būti finansiškai tvirtais ir remti mūsų švietimą, jaunimą, kultūrą. Tik tada išliksime stipri tautinė grupė, turinti didelę įtaką ir tinkamą reprezentaciją šio krašto gyvenime.

rėdama ar nėra prasilenkimų su IRS nuostatais. Kitokius pakeitimus daryti tarybai neleidžia veikiantieji įstatai.

LF vadovybė labai vertina spaudos ir radijo talką, redaktorių ir spaudos žmonių pasišventimą. Sunkėjant spaudos ir radijo laidų finansinei padėčiai, jau kelinti metai iš eilės pagal galimybę yra paremiami spauda, neskaitant nuolatinių duodamų apmokamų skelbimų.

Lietuvių Fondas, švesdamas 25-rių metų veiklos sukaktį, nuosirdžiai dėkoja redaktoriams ir bendradarbiams už rodomą prielankumą ir tikisi tolesnio bendradarbiavimo.

Spaudos ir radijo vaidmuo Lietuvių Fondo augimui

ANTANAS JUODVALKIS

Kiekviena kilusi idėja turi būti gerai apsvartyta, išmastyta ir paskleista žmonių tarpe. Idejomis skleisti ir ryšiams palaikyti yra įvairių priemonių, kurių pavalkiausios — spauda, radijas, TV. Lietuviai informacijai skleisti naudoja lietuvišką spaudą ir lietuviškas radijo laidas. Pati efektyviausia informacijos priemonė — TV lietuviams yra prieinama.

Lietuvių Fondo idėja pradininkas dr. Antanas Razma pirmiausia pasklebi lietuviškoje spaudoje. Ją pasigavo laikraštinkai bei visuomenininkai ir pradėjo gvildinti. Ją stipriai parėmė Lietuvių gydytojų draugija, pirminkaujama dr. Cedimino Baluko. Susidomėjo ir JAV LB krašto valdyba, vadovaujama Stasio Barzduko, stalcijūje jau turėjusi

ruošiamus Geležinio fondo metmenis. Prasidėjo pasitarimai, spaudoje įvairūs pasiūlymai, o pradininkas dr. Antanas Razma savo kolegų tarpe jau rinko tūkstantines ir pasidėjimus. Lemiamu momentu (JAV LB Tarybos posėdyje 1961.IX.23 d.) laimėjo dr. Antano Razmos siūlomas projektas, paremtas pirmosiomis aukomis — 20,000 dol.

1962 m. kovo mėn. 14 d. Lietuvių Fondas buvo įregistruotas Illinois valstijoje, kaip pelno nesiekianti organizacija, ir pradėjo sėkmingą veiklą. Lemiamos reikšmės turėjo pasisakymai lietuvių spaudoje ir JAV LB krašto valdybos plačiažirū valdybos narių pritarimas steigti vieną fondą, kaip savarankišką instituciją, tam tikrais ryšiais sujungtą su JAV Lietuvių Bendruomenė.

Lietuvių Fondo idėja stipriai

rėmė ir spaudoje plačiai rašė žinomi rašytojai: Benediktas Barauskas ir Aloyzas Baronas, abu per anksti išskiliai į amžinybę. Viename LF pokylyje Aloyzas Baronas papasakojo, kaip jaunas gydytojas dr. Antanas Razma 1960 metų pabaigoje įteikė jam tą garsųjį rašinį apie svajojamą milijoninio fondo steigimą bei jo reikšmę ir prašė išspausdinti *Draugo* dienraštyje. Perskaitęs tą straipsnį, kaip niekam nekenkiantį, o tik svajonėmis gyvenantį, idėję 1960.XII.8 d. *Draugo* laidoje. Ką gi, esą jau ne pirmas toks svajotojas rašė, bet iš to nieko neišėjo, svajonėmis pasilikęs ir šis. Daugelio nuostabai, šis straipsnis ir autoriaus veikla sudarė lietuviškąją visuomenę, sukėlė susidomėjimą veikiančių organizacijų tarpe ir spaudoje pasipylė už ir prieš pasisakymai. Pradininkas dr. Antanas Razma, pasitelkęs pritariančių kolegų gydytojų būrį, pradėjo rinkti aukas ir neleidė idėjai sužlugti.

Lietuvių Fondo vadovybei sudarius planą ir nustatius apylinkėms kvotas, kapitalo telkimas (aukų rinkimas) pajudėjo plačiu mastu. Mūsų didžioji spauda ir radijas buvo palankūs Lietuvių Fondo vėjui ir jį stipriai rėmė redaktoriai bei spaudos bendradarbiai. Chicagoje ryškiausi buvo kun. Juozas Prunskis, Jurgis Janušaitis, Vladas Būtenas, Stasys Rauckinas, Bronius Kviklys, Antanas Šantaras, Juozas Šlajus, Juozas Zygas, Apolinaras Bagdonas, Juozas Žemaitis, Petras Petrutis ir kiti, nors ir nuosaliau stovintieji.

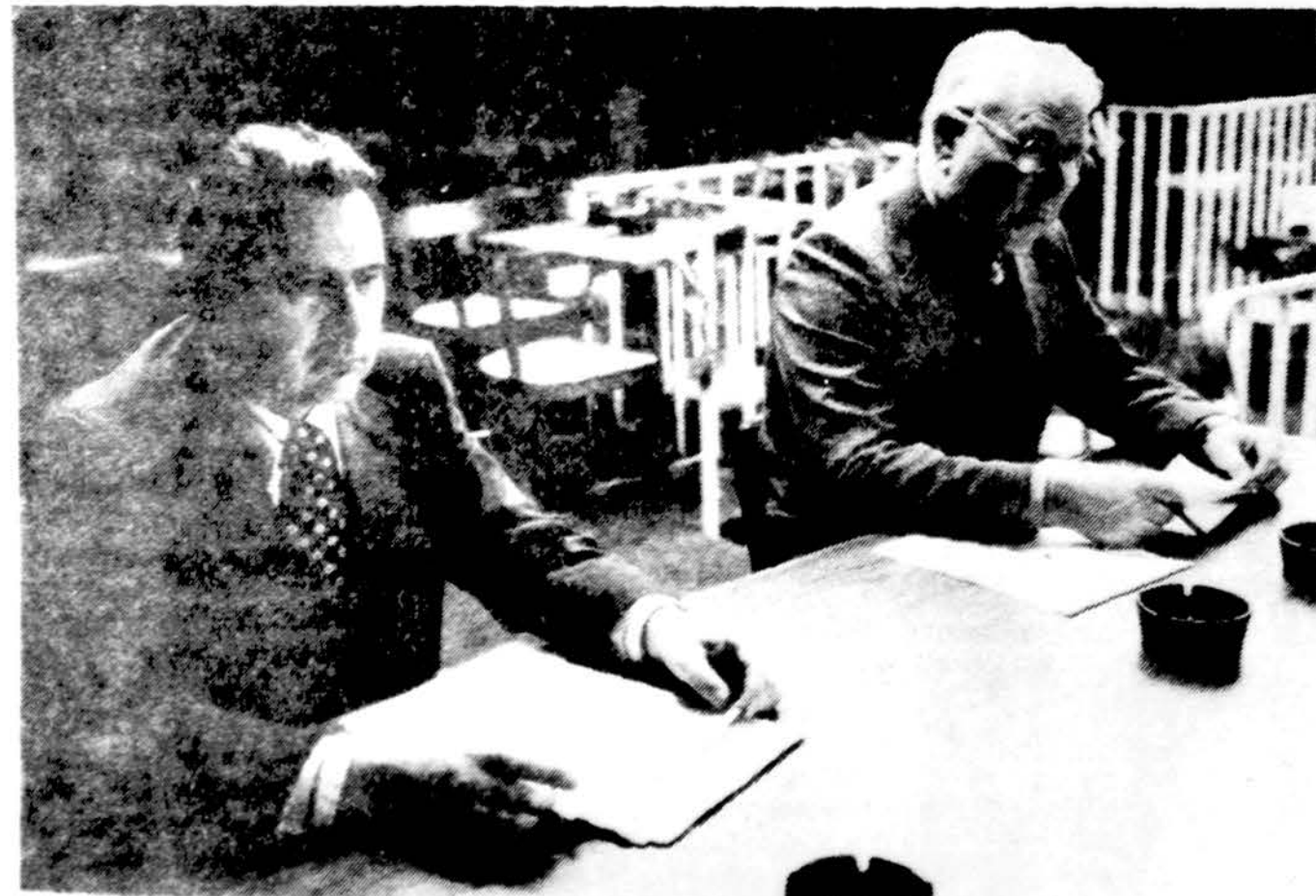
Nuo pat Lietuvių Fondo įsistėjimo ir dabar spaudai ir radijui skiriamas ypatingas dėmesys. Žurnalistai kviečiami į metinius narių suvažiavimus, šaukiamos spaudos konferencijos, kuriose informuojama apie LF veiklą, kapitalo telkimą, pelno paskirstymą ir t.t. Nuo pat LF pradžios Taryboje veikia informacijos komisija, kurios pareiga informuoti lietuvių visuomenę apie Lietuvių Fondą ir atsiliepti į netiksliai skelbiamas žinias. Pastaruoju metu ypač pagausėjo netikslų žinių ir nepagrįstų priekaištų LF

Po Lietuvių Fondo surengto solistes Lilijos Sukytės koncerto: (iš kairės) Vytautas Radzius, Dalia Kučienė, Lilija Sukytė, Elena Barienė, Tomas ir Rita Kisieliai, Stasys Baras ir Marija Remienė.

vadovybei. Į absurdiškus pasisakymus net nebandoma atsiliepti, manant, kad tų žinių skaitytojai patys susivoks ir atskirs išmones nuo faktų. Didėjant LF kapitalui, vis daugiau atsiranda žmonių, norinčių LF kapitalą tvarkyti ir skirstyti. Dėl to reikią pabrėžti, kad Lietuvių Fondas nėra palaida institucija, kaip kartais siūlytojai galvoja, bet veikia griežtai prisilaikydama įstatų ir

narių suvažiavimų priimtų nutarimų. Pastebime, kad Lietuvių Fondo kapitalas yra neliečiamas ir laikomas ateities nepriklausomai Lietuvai, o dalinamas tik metinis prieaugis — pelnas. Pelną skirsto ne Lietuvių Fondo Taryba ar Valdyba, bet specialieji narių Pelnos skirstymo komisija, sudaryta po lygiai iš LF ir JAV LB atstovų. Taryba tik tvirtina komisijos paskirstymą, žiū-

Lietuvių Fondo spaudos konferencijos 1978 m. kovo mėn. 8 d. Jaunimo centro kaviniėje, Chicagoje, pranešimų klausė Vytautas Kamantas ir Jurgis Janušaitis.

Lietuvių Fondo spaudos konferencija 1986 metais „Seklyčioje“, Chicagoje. Sėdi (iš kairės) J. Šlajus, kun. J. Vaisnys, S.J., B. Jasaitienė, A. Juodvalkis, R. Steponavičiūtė ir J. Vilutis. Stovi: B. Fabijonas, P. Kleinas, S.J., J. Zygas, B. Brazdžionis, P. Petrutis, V. Vežytė, J. Žemaitis, A. Tijūnelytė ir E. Valkiūnaitė.